

Aáry-Tamás Lajos
az oktatási jogok biztosa
részére

Tisztelt Oktatási Biztos Úr!

1. Több híradás¹ is beszámolt arról, hogy a zákányi óvodások saját készítésű ajándékot vittek a horvát-magyar határon szolgálatot teljesítő katonáknak. A beszámolók szerint a programot maguk az óvodavezető és az óvodapedagógusok kezdeményezték. A látogatás során a gyerekek felültek a katonai teherautókra, „megnézhették a puskákat, fegyvereket; felpróbálhatták a rohamsisakot”²

Az eseményről fényképeket, illetve videofelvételt nem csak a sajtó közölt, hanem a Facebookon a Magyar Honvédség is megosztott. Ezekben az óvodás gyerekek is felismerhetően látszanak, az MTVA felvételén a riporter kérdésére ketten nyilatkoznak is.³

A szülőknek – a sajtó beszámolója szerint – előzetesen nem szóltak. A beszámolók nem térnek ki arra, hogy a program hogyan viszonyult az óvoda pedagógiai programjához.

2. Az óvoda akciója a gyerekek és szüleik alkotmányos alapjogainak súlyos sérelmét okozta: megsértette emberi méltóságukat, sérelmet szenvedett a szülők lelkiismereti szabadsága. A gyerekek személyiségi jogai azzal is sérültek, hogy – amennyiben a sajtóértesülések igazak – róluk szülői hozzájárulás nélkül felvételeket készítettek és tettek közzé.

Az érintett településen, Zákányon, amelynek lakossága alig több mint ezer fő, egyetlen óvoda működik. Ebben a helyzetben szinte kizárt, hogy az érintett szülők közül bárki, még ha sértve is érzi jogait, panasszal lépjen fel az óvodával szemben. Az érintettek kiszolgáltatott helyzete és jogérvényesítő képességük hiánya miatt

---

¹ <http://vastagbor.atlatszo.hu/2015/10/02/nemzetiszinu-szivecskeket-vittek-a-zakanyi-ovisok-a-hatart-vedo-katonaknak/>
http://kapos.hu/hirek/kis_szines/2015-10-01/ovodasok_leptek_meg_a_hataron_szolgalo_katonakat.html

² Ld. uott.

³ <http://www.atv.hu/video/video-20151003-havas-a-palyan-1-resz-2015-10-03> 2:07 perctől.

különösen is indokolt, hogy az erre hatáskörrel rendelkező szervek hivatalból vizsgálják ki a történeteket és tegyék meg a szükséges intézkedéseket.

3. Az Alaptörvény is kimondja, hogy a szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést [XVI. cikk (2) bekezdés]. Ennek alapján nyilvánvaló alkotmányos alapjoguk, hogy saját világnézetük, lelkiismereti meggyőződésük szerint neveljék gyerekeiket. Ennek a szabadságnak alkotmányos határát mindenekelőtt a gyerekek jogai jelölik ki, amelyeket a szülők is kötelesek tiszteletben tartani. Alaptörvényi kötelezettségük továbbá, hogy gondoskodjanak gyerekük taníttatásáról [XVI. cikk (3) bekezdés]. A szülők gyermekeiket hároméves koruktól kötelesek óvodába járattatni [a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 8. § (2) bekezdés].

A kötelező óvodába, illetve iskolába járás (tankötelezettség) egyúttal a szülők nevelési jogainak korlátozását jelenti, aminek ugyanakkor – meghatározott keretek között – kellő alkotmányos indokát szolgáltatja a gyerekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való joga [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés]. Az óvoda tehát szükségképpen beavatkozik a család autonómiájába, de ebben nem lépheti át az alkotmányosan elfogadható módot és mértéket, mert azzal már a szülők alkotmányos alapjogainak sérelmét okozza.

A szülők és a család jogai védelmének egyik legfontosabb biztosítéka a világnézetileg semleges nevelés követelménye. A köznevelési törvény értelmében az állami és települési önkormányzati nevelési-oktatási intézményben az ismereteket, a vallási, világnézeti információkat tárgyilagosan, sokoldalúan kell közvetíteni, a teljes nevelés-oktatási folyamatban tiszteletben tartva a gyermek, a tanuló, a szülő, a pedagógus vallási, világnézeti meggyőződését [Nkt. 3. § (3) bekezdés]. Az óvoda, ahol a gyermek a kötelező óvodai nevelésben részt vesz – hacsak a szülő kifejezetten világnézetileg elkötelezett intézményt nem választ – kizárólag világnézetileg semleges módon működhet. Ez biztosítja, hogy a szülők és gyermekeik méltósága, lelkiismereti szabadsága ne szenvedjen sérelmet.

4. Az Alkotmánybíróság több mint húsz éve a fegyver nélküli katonai, illetve polgári szolgálat kapcsán is kifejtette a lelkiismereti szabadság értelmét: *„... az Alkotmánybíróság a lelkiismereti szabadságot a személyiség integritásához való jogként értelmezte: '...az állam senkit nem kényszeríthet olyan helyzetbe, amely meghasonlásba vinné önmagával, azaz amely összeegyeztethetetlen a személyiséget meghatározó valamely lényeges meggyőződésével. ...' ... 'A lelkiismereti szabadság és a vallásszabadság külön is nevesített joga azt ismeri el, hogy a lelkiismereti meggyőződés, s ezen belül adott esetben a vallás az emberi minőség része, szabadságuk a személyiség szabad kibontakozásához való jog érvényesülésének feltétele.'”*⁴ Az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogot lényegében az Alkotmány 60. § (1)-(2)

⁴ 46/1994. (X. 21.) AB határozat.

bekezdésével azonosan határozza meg. Ennek a rendelkezésnek a fentiek szerinti értelmezést az Alkotmánybíróság az Alaptörvény alapján is megerősítette.⁵

A szülők saját lelkiismereti meggyőződésük szerint gyerekeiknek eltérő nevelést száhatnak és adhatnak: van, aki műanyag játékpisztolyt vagy fakardot sem ad a gyerekének, míg más lehet, hogy gyermekét katonai fegyverbemutatókra viszi. Annak eldöntése, hogy a gyermek pacifista, a fegyverkezést morális tilalom alá helyező világnézetben nevelkedik, vagy pedig a katonai kultúrát méltató, a fegyverviselést erényként bemutató világnézettel szembesül – amíg a gyermek jogait nem sérti – kizárólag a szülő alkotmányosan védett joga, a szülő lelkiismereti meggyőződésének, a család világnézeti szabadságának érinthetetlen lényege. Az Alaptörvény pedig kimondja, hogy bármely alapvető jog kizárólag a lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés]. Következésképpen az óvodának minden körülmények között tilos a fegyverviselés, illetve a katonai kultúra népszerűsítése, méltatása a gyermekek felügyeleti ideje alatt, akár az óvoda területén belül, akár azon kívül.

Ha tehát a fentiek fényében egy önkormányzati fenntartású óvoda az óvodában nevelt gyermekek számára katonákkal való találkozót szervez, ahol a gyerekek fegyvereket és más katonai eszközöket látnak és próbálnak ki, ráadásul úgy, hogy a fegyverviselést, a fegyveresek erőiknek a konfliktusok megoldásában való szerepét, a militáns életformát a gyerekek számára kifejezetten népszerűsíteni akarják, azzal az óvoda a szülők és velük együtt a gyermekek Alaptörvényben garantált emberi méltóságának és lelkiismereti szabadságának magját, lényeges tartalmát sérti meg.

A kifogásolt program jogsértő mivolta nem függ attól, hogy a – gyermekük programban való részvételéről nem tudó, s ezért ahhoz hozzájárulást nem adó – szülők utólag nem tiltakoztak, vagy akár támogatták a programot. Kiszolgáltatott helyzetükre figyelemmel eleve elképzelhetetlen, hogy ebben a kiélezett aktuálpolitikai ügghöz szorosan kapcsolódó kérdésben, amelyben a kormányzati propaganda is egyértelműen a katonák támogatására buzdít, szabadon, a következményektől való félelemtől mentesen hozhassanak döntést gyerekük részvételről a programon. Ez is azt támasztja alá, hogy akár előzetesen megadott hozzájárulásuk sem tette volna jogszerűvé az óvodai akciót.

5. Végül meg kell említeni, hogy a gyerekek személyiségi jogait (az Alaptörvény VI. cikkében biztosított személyes adatok védelméhez való jogot) sérti minden olyan fénykép- és videofelvétel, amelynek elkészítéséhez és közzétételéhez a gyerekek törvényes képviselői nem járultak hozzá. Az óvónők esetleges engedélye a szülők engedélyét nem pótolja. Ugyanakkor ezzel kapcsolatban is meg kell említeni, hogy a szülők kiszolgáltatott helyzetére tekintettel kizárt, hogy ebben a helyzetben hozzájárulásukat önkéntesnek, és így jogilag érvényes nyilatkozatnak lehessen tekinteni.

---

⁵ 6/2013. (III. 1.) AB határozat [124].

6. Tovább súlyosbítja a jogsértést, amennyiben a kifogásolt programra az óvoda kötelező foglalkozásai keretében, a pedagógiai programhoz illeszkedve került sor. A szülőknek ebben az esetben ugyanis azért sem lett volna lehetőségük hozzájárulásuk megtagadására, mert az óvodáskorú gyermek óvodai nevelésben való részvétele főszabály szerint kötelező [Nkt. 8. § (2) bekezdés]. Következésképpen a gyermekének a kifogásolt programban való részvételével egyet nem értő szülő kizárólag az Nkt.-ban meghatározott törvényes kötelezettsége megszegésével tagadhatta volna meg hozzájárulását, és gyakorolhatta volna ezáltal lelkiismereti szabadságát.

7. A világ alig néhány országában fordul elő militáns nevelés az óvodákban. Ezek rendszerint diktatúrák. Ha bármilyen okból mégis előfordulna ilyen demokratikus országokban, az ellen is indokolt lenne a fellépés.

A fentiekre figyelemmel kérjük, hogy vizsgálja ki a zákányi óvodában történeteket, és a jövőbeni jogsértések elkerülése végett tegyen meg minden szükséges intézkedést.

Budapest, 2015. október 7.

Szabó Máté Dániel
a TASZ szakmai igazgatója

Majtényi László
az EKINT elnöke